

شماره : ۹۹۵۰/۲۸۶/۵۰۶۷۹۶۱

تاریخ : ۱۳۹۷/۱۲/۲۳

دارد

شماره :

تاریخ :

پیوست :



## نمایندگی وزارت امور خارجه در شمال و شرق کشور - مشهد

بسمه تعالی


مدیر کل محترم هماهنگی امور اقتصادی استانداری خراسان رضوی

موضوع: مروری بر اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۱۸

با سلام؛

احتراماً به پیوست گزارش واصله از سفارت جمهوری اسلامی ایران در آنکارا تحت عنوان «مروری بر اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۱۸» جهت استحضار ایفاد می گردد.

غلامعباس ارباب خالص  
مشاور وزیر و رئیس نمایندگی



رونوشت :

- ریاست محترم سازمان صنعت ، معدن و تجارت خراسان رضوی
- ریاست محترم سازمان جهادکشاورزی خراسان رضوی
- مدیرکل محترم سازمان امور اقتصادی و دارائی خراسان رضوی
- مدیر کل محترم میراث فرهنگی ، صنایع دستی و گردشگری استان خراسان رضوی
- ناظر محترم گمرکات خراسان رضوی و مدیرکل گمرک مشهد
- مدیر کل محترم راهداری و حمل و نقل جاده ای استان خراسان رضوی
- ریاست محترم دفتر جذب و حمایت از سرمایه گذاری استانداری خراسان رضوی
- مدیرکل محترم فرودگاه بین المللی شهید هاشمی نژاد مشهد مقدس
- ریاست محترم اتاق بازرگانی ، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی
- اتحادیه صادرکنندگان و وارد کنندگان خراسان رضوی
- ریاست محترم اتحادیه صادرکنندگان صدور خدمات فنی و مهندسی خراسان رضوی
- ریاست محترم انجمن مدیران صنایع خراسان رضوی
- ریاست محترم سازمان نظام مهندسی ساختمان خراسان رضوی



## مروری بر اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۱۸

اقتصاد ترکیه از نگاه موسسات و نهادهای مالی و اعتباری بین المللی به عنوان یک بازار نوظهور و رو به رشد ارزیابی می شود. ترکیه از لحاظ وضعیت اقتصادی رتبه هفدهم در جهان و ششم در اروپا بشمار می رود.

رشد اقتصادی این کشور برای سه ماهه اول سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۷،۲ درصد، سه ماهه دوم ۵،۳ درصد و سه ماهه سوم ۱،۶ درصد بوده است. یکی از مهمترین معضلات اقتصادی ترکیه در طی سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ کاهش محسوس ارزش لیر در برابر دلار بوده است. بگونه ای که نرخ هر یک دلار آمریکا در برابر لیر از ۳/۵ لیر در سال ۲۰۱۶ به ۵،۴ لیر در سال ۲۰۱۸ رسید. این امر نیز سبب شد تا نرخ تورم ترکیه که تا سال ۲۰۱۶ تک رقمی بود در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ دو رقمی شود. نرخ تورم در سال ۲۰۱۸ به ۲۰،۳ درصد رسید.

ترکیه با داشتن ذخایر ۵۶۴،۸ تن طلا در میان ده کشور دارای بیشترین ذخایر طلا در جهان قرار گرفت. شاخص اعتماد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۷۵/۲ واحد اعلام شد.

ترکیه توانسته است به موازات پیشرفت های صنعتی در زمینه کشاورزی نیز به پیشرفتهای قابل توجهی دست یابد و چهارمین تولید کننده سبزیجات و ششمین تولید کننده میوه در جهان بشمار می آید. بر اساس گزارش بانک جهانی و OECD ترکیه از لحاظ تولید محصولات کشاورزی بین کشورهای جهان رتبه هفتم را دارا است. بنا بر اعلام منابع رسمی میزان تولید محصولات کشاورزی ترکیه در سال ۲۰۱۸ بیش از ۸۵ میلیارد دلار و میزان اشتغال در این بخش بالغ بر ۶ میلیون نفر است که از این حیث سهم ۱۹ درصدی در میزان اشتغال را دارد. متوسط صادرات محصولات کشاورزی ترکیه در حدود ۱۶ تا ۱۸ میلیارد دلار و میزان واردات نیز در حدود ۴ تا ۶ میلیارد دلار در سال است.

ترکیه از لحاظ بدهی خارجی با رقمی بالغ بر ۴۵۷ میلیارد دلار در رتبه ۲۸ دنیا و از لحاظ جذب سرمایه های خارجی در رتبه ۲۲ جهان قرار دارد. این کشور در سال ۲۰۱۷ بالغ بر ۱۱ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب کرده و در هشت ماهه سال ۲۰۱۸ نیز موفق به جذب ۷ میلیارد دلار سرمایه خارجی شده است.

مهمترین شرکای تجاری ترکیه در واردات: چین، آلمان، روسیه، آمریکا، ایتالیا

مهمترین شرکای تجاری ترکیه در صادرات: آلمان، انگلستان، عراق، ایتالیا، آمریکا

بودجه ترکیه برای سال ۲۰۱۸ شامل ۶۹۶ میلیارد لیر درآمد، ۷۶۲ میلیارد لیر هزینه و ۶۶ میلیارد لیر کسری بودجه بود. در بودجه بخش عمده درآمدهای پیش بینی شده از محل مالیات، تجارت و گردشگری تامین گردید. ترکیه از لحاظ جذب گردشگر رتبه ششم جهان را دارد. براساس اعلام سازمان آمار ترکیه، در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۴۶،۱ میلیون گردشگر خارجی به این کشور سفر کرده اند. در آمد ترکیه از محل گردشگری برای سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۲۹،۵ میلیارد دلار اعلام گردید. بیشترین گردشگران خارجی که به ترکیه سفر کرده اند متعلق به کشورهای روسیه، آلمان و بلغارستان بوده است. هواپیمایی ترکیش ایر با دارا بودن بیش از ۳۰۰ فرود هواپیما موفق به حمل ۷۵،۲ میلیون مسافر در سال ۲۰۱۸ شده است.

#### شاخص های اقتصادی ترکیه در سه سال اخیر / میلیارد دلار

۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	
۱۴۳,۸۳۹	۱۴۲,۵۳۰	۱۵۷,۰۵۵	۱۶۸,۰۲۳	صادرات
۲۰۷,۲۳۴	۱۹۸,۶۱۸	۲۳۳,۷۹۱	۲۲۳,۰۳۹	واردات
۳۵۱,۰۷۳	۳۴۱,۱۴۸	۳۹۰,۸۴۶	۳۹۱,۰۶۲	حجم تجارت خارجی
۱۰,۳	۱۰,۹	۱۰,۳ (۱۰ ماهه)	۱۱,۶ (ده ماهه)	نرخ بیکاری
۸,۸۱	۸,۵۳	۱۱,۹۲	۲۰,۳	نرخ تورم
۴	۲,۹	۷,۳	۱,۶ (سه ماهه سوم)	رشد اقتصادی
۳۹۶	۴۰۴	۴۳۲,۴	۴۵۷	بدهی خارجی
۷۱۹	۸۶۲	۸۵۷	۵۹۸ (مه م)	تولید ناخالص داخلی
۴۷۳ میلیارد لیر (۱۹۷ میلیارد دلار)	۵۷۰ میلیارد لیر (۱۹۵ میلیارد دلار)	۶۴۵ میلیارد لیر (۱۹۰ میلیارد دلار)	۷۶۲ میلیارد لیر (۲۱۰ میلیارد دلار)	بودجه

## کاهش ارزش پول ملی:

کاهش ارزش لیر بعنوان واحد پول ملی ترکیه در برابر دلار آمریکا از ابتدای سال ۲۰۱۸ آغاز و تا پایان سال نیز ادامه داشت. به باور کارشناسان اقتصادی ترکیه، این کاهش ارزش به معنای بروز بحران ارزی در ترکیه است. بررسی نرخ ارز در بازار ترکیه نشان داد که ارزش پول ملی این کشور در ۸ ماهه نخست سال ۲۰۱۸ حدود ۳۸ درصد سقوط کرد. در اوایل سال ۲۰۱۸، قیمت هر دلار ۳/۷۵ لیر در بازار ترکیه معامله می شد اما این نرخ در نیمه دوم سال به رقم بی سابقه ۷ لیر رسید و رکورد جدیدی را در بازار ترکیه ثبت کرد. البته نرخ یورو نیز با رشدی کم نظیری از رقم ۶/۱ لیر به ۷/۷ لیر رسید. بروز تنش میان آنکارا و واشنگتن بر سر محکومیت حبس کشیش آمریکایی، نگرانی‌ها از دخالت اردوغان، رئیس جمهور ترکیه در سیاست‌های پولی از اصلی‌ترین دلایل کاهش ارزش لیر عنوان می‌شد اما بعد از آزادی کشیش آمریکایی توسط ترکیه و بازگرداندن وی به آمریکا و متعاقب آن تشکر و قدردانی ترامپ از اردوغان، به یکباره نرخ لیر در برابر دلار تقویت شد و نرخ هر لیر در برابر دلار به زیر ۷ لیر و در پایان سال به زیر شش لیر رسید.

افزایش نرخ دلار در برابر لیر و وابستگی ترکیه به منابع انرژی از خارج کشور سبب شده تا نرخ هر لیتر بنزین به ۶،۹۴ لیر و نرخ تورم به ۱۷،۹ درصد افزایش یابد.

کاهش ارزش لیر در برابر دلار سبب شده تا قیمت کلیه اجناس در ترکیه افزایش یابد و در این اثنا برخی از تولیدکنندگان و اصناف نیز به احتکار کالاها روی آورند و نرخ تورم نیز به ۲۰،۳ درصد افزایش یابد.

## تهدیدات تحریمی آمریکا علیه ترکیه و دیپلماسی اقتصادی

در سال ۲۰۱۸ در پی اعمال تحریم از سوی دولت آمریکا بر علیه برخی کالاها و شخصیت‌های ترک، دولت ترکیه برای جلوگیری از اثرات برنامه تحریمی آمریکا بر اقتصاد ترکیه، دیپلماسی اقتصادی را فعال تر کرد. در این راستا اردوغان رئیس جمهور ترکیه و وزرای تیم اقتصادی دولت با مقامات بسیاری از کشورهای اروپایی و سایر کشورها از قبیل روسیه، رایزنی گسترده ای کرد. وی همچنین با روسای شرکتهای بزرگ و مطرح در این دو کشور نیز جلسات و نشستهایی را برگزار کرد و از آنان جهت سرمایه گذاری و انجام فعالیتهای اقتصادی و تجاری و در ترکیه دعوت نمود.

دولت ترکیه همچنین موضوع تجارت با واحدهای پول ملی ترکیه و سایر کشورها را در دستور کار خود قرار داده و برنامه مقابله با استیلای دلار بر روابط تجارت خارجی ترکیه را در دستور کار خود قرار داد. به عنوان نمونه اردوغان رئیس جمهور ترکیه در جریان نشست کشورهای ترک زبان در قرقیزستان به موضوع تجارت با واحدهای

پول ملی میان اعضای این شورا تاکید کرد و اعلام داشت، دیگر انجام تجارت خارجی با دلار به عنوان یک مانع در روبرو دیده می شود با تاسف و تأثر می خواهیم یادآوری کنیم که یک دوره بسیار سخت و حساس را که اصول و قوانین بین المللی با گستاخی زیر پا گذاشته می شوند، پشت سر می گذاریم. ما باید از وابستگی به دلار در تجارت خارجی امان رهایی یابیم و به تجارت با واحدهای پول ملی امان روی آوریم.

همچنین در سال ۲۰۱۸ استراتژی توسعه صادرات ترکیه تا سال ۲۰۲۳ که توسط وزارت اقتصاد ترکیه و انجمن صادرکنندگان ترکیه در سال ۲۰۰۹ تدوین شده بود، با جدیت ادامه یافت. هدف اصلی از این استراتژی دستیابی به صادرات ۵۰۰ میلیارد دلاری در سال ۲۰۲۳ است که مصادف با یکصدمین سال تاسیس جمهوری ترکیه خواهد بود. در این استراتژی صادرات کشور به طور متوسط سالانه ۱۲ درصد رشد خواهد داشت. ترکیه قصد دارد که در سال ۲۰۲۳ در میان ۱۰ اقتصاد برتر جهان قرار گیرد و ۱/۵ درصد از سهم تجارت جهانی را به خود اختصاص دهد.

در این راستا سلسله اقداماتی در دستور کار دولت ترکیه قرار دارند که به شرح ذیل است:

- ۱- اجرای پروژه های تحقیق و توسعه و ارتقا قابلیت رقابت بین المللی به منظور افزایش ظرفیت صادراتی
- ۲- افزایش مشارکت در نمایشگاه های بین المللی و سایر رخدادهای تجاری و مبادله هیات های اقتصادی
- ۳- ارتقای قابلیت صادراتی بنگاه های کوچک و متوسط
- ۴- جهانی سازی برندهای ترک
- ۵- تبدیل استانبول به مرکز مد، نمایشگاه ها و مرکزیت تجاری ترکیه
- ۶- حمایت قوی از صادرات و ارائه خدمات، تسهیلات و پشتیبانی مالی به آن
- ۷- تعدد و تنوع خوشه های صادراتی برای دستیابی به قابلیت رقابت در بازارهای جهانی
- ۸- اصلاح و توسعه قابلیت خدمات بخش حمل و نقل ترکیه

### **اهداف و برنامه های اقتصادی دولت ترکیه تا سال ۲۰۲۳ (صدمین سال تاسیس جمهوری ترکیه)**

در سال ۲۰۱۸، اردوغان رئیس جمهور ترکیه در موارد متعدد بر اهمیت توسعه اقتصادی ترکیه تاکید نموده و اعلام داشت دولت ترکیه برنامه های از پیش تعیین شده خود برای دستیابی به اهداف بلندمدت خود در صدمین سال تاسیس جمهوری ترکیه در سال ۲۰۲۳ را از یک دهه قبل آغاز کرده است و در همین راستا در ۵ سال باقیمانده تلاش خواهد کرد اهداف کلان ذیل محقق گردد:

- ۱- تولید ناخالص ملی ترکیه به سطح ۲ تریلیون دلار افزایش داده خواهد شد.
- ۲- جمعیت کشور به ۸۲ میلیون نفر افزایش خواهد یافت.

- ۳- درآمد سرانه ملی ۲۵۰۰۰ دلار در نظر گرفته شده است.
- ۴- صادرات کالا به ۵۰۰ میلیارد دلار افزایش خواهد یافت.
- ۵- حجم تجارت خارجی به ۱ تریلیون دلار خواهد رسید.
- ۶- میزان استخدام ها ۱۰ امتیاز افزایش خواهد یافت و تعداد شاغلین به رقم ۳۰ میلیون نفر خواهد رسید و میزان بیکاری به زیر ۵ درصد کاهش خواهد یافت.
- ۷- در مقطع ابتدایی و راهنمایی صد در صد کودکان مشغول به تحصیل خواهند بود و هیچ استانی در سطح کشور بدون دانشگاه نخواهد ماند.
- ۸- هیچ نوع شهروندی بدون بیمه نخواهند ماند و برای هر ۱۰۰ هزار نفر تعداد ۲۱۰ پزشک اختصاص داده خواهد شد.
- ۹- وسعت راه آهن به دو برابر رقم فعلی خواهد رسید. ۱۵۰۰۰ کیلومتر بزرگ در دست بهره برداری خواهد بود.
- ۱۰- پروژه های تونل زیر دریایی مرمره در استانبول و گذرگاه خلیج استانبول - ازمیر به پایان خواهند رسید.
- ۱۱- یکی از ۱۰ بندر بزرگ جهان در ترکیه ساخته خواهد شد.
- ۱۲- ترکیه تبدیل به مرکز لجستیک سه قاره خواهد شد.
- ۱۳- دست کم ۳ مرکز نیروگاه هسته ای احداث خواهد شد.
- ۱۴- تعداد گردشگران در ترکیه به ۵۰ میلیون نفر و درآمد حاصل نیز به ۵۰ میلیارد دلار خواهد رسید.

**بخش اقتصادی سفارت جمهوری اسلامی ایران - آنکارا (۱۳۹۷/۱۲/۱)**